

SU/Kaarlo Reipas ja Ismo Risku

26.11.2025

Telan YEL-rahastointimallien vaikutusarvioita

Tässä muistiossa esitetään laskelmia Telan esittämistä YEL-rahastointimalleista 1 ja 2. Mallit on kuvattu Telan muistiossa *Yrittäjien eläkejärjestelmän rahastointi ja sen käynnistäminen* (30.10.2025). Laskelmat perustuvat Eläketurvakeskuksen pitkän aikavälin laskentamalliin, johon on päivitetty suhdanne-ennuste toukokuussa 2025.

Mallien kuvaus ja malleista tehdyt tulkinnot

Aloittavan yrittäjän alennus korvataan molemmissa malleissa vuodeksi alennetulla työtulolla. Työtuloalennus mitoitetaan niin, että se pienentää YEL:n maksukertymää 25 miljoonaa euroa vuoden 2025 hintatasossa. Aloittavan yrittäjän alennuksen korvaaminen nostaa YEL:n keskimääräisen maksun 23,1 prosentista TyEL:n keskimääräisen maksun tasolle 24,4 prosenttiin. Lisäksi YEL-maksu nostetaan TyEL-maksun tasolle ilman hyvityksiä. Mallin käyttöönoton yhteydessä vuonna 2028 tämä tarkoittaa noin 0,4 prosenttiyksikön YEL-maksun nousua. Peruslaskelmassa TyEL:n hyvitykset kasvavat tasaisesti ja ovat vuonna 2090 noin 0,9 prosenttia palkkasummasta.

Kummassakin mallissa siirrytään uuteen ansiotulomalliin, joka vaikuttaa maksukertymää kasvattavasti. Uudesta ansiotulomallista seuraava maksutulon kasvu rahastoitaisiin näissä malleissa. Tämän huomioiminen edellyttäisi monien yksityiskohtien päättämistä, eikä toimenpidettä ole laskelmissa huomioitu. Uuden ansiotulomallin vaikutusta työtuloihin ei voida havaita suoraan jälkikäteenkään, joten uudesta ansiotulomallista seuraava lisärahastointi olisi väistämättä määrältään arvionvarainen.

YEL-varojen tuottoprosentti on molemmissa malleissa sama kuin TyEL-varojen tuottoprosentti. Vuoteen 2033 asti reaalityttö on 3,0 prosenttia ja sen jälkeen 3,5 prosenttia.

Mallien oletetaan tulevan voimaan vuonna 2028.

Malli 1

Maksunkorotuksista syntyvä uusi maksutulo rahastoidaan TyEL:n kaltaiseksi vanhuuseläkevastuuksi. YEL:n rahastoidun vanhuuseläkkeen karttumisprosentti on asetettu laskelmassa 0,115 prosentiksi, jolloin rahastoitavan vanhuuseläkemaksun suuruus vastaa ennustejakson alussa maksukertymän nousua.

Vanhuuseläkemaksu ja vastuovelka lasketaan kolmen prosentin nimellisellä rahastokorolla. Rahastoituja vanhuuseläkevastuita tarkistetaan TyEL:n kaltaisella täydennyskertoimella, jonka suuruus perustuu YEL-järjestelmän

SU/Kaarlo Reipas ja Ismo Risku

26.11.2025

vakavaraisuuteen. Vastuuvelan osaketuottosidonaisuutta ei ole laskelmassa mukana. Mallissa on käytössä nykyisen TyEL:n mukainen täydennyskertoimen kaava (jossa korvattu λ vakiolla 0,2). Tarkistukset tehdään 55 vuotta täyttäneille vuosina 2028–205[9 ja 65 vuotta täyttäneille vuodesta 2060 alkaen kuten TyEL-laskelmassa.

Rahastoinnin alussa YEL:llä ei ole vakavaraisuuspääomaa. Vakavaraisuuspääomaa alkaa muodostua, koska sijoitusten tuotto ylittää rahastokoron. Lisäksi rahastoitujen eläkkeiden tarkistukset ovat negatiivisia, kunnes vakavaraisuusaste saavuttaa 119,8 prosentin tason. Tämä dynamiikka seuraa täydennyskertoimen kaavasta.

Valtion osuus on YEL-eläkemeno ja hoitokulut, josta vähennetään YEL-maksutulo ilman rahastoitavaa maksua sekä rahastoitu eläkemeno.

Malli 2

Vuodesta 2028 alkaen rahastoitavan vanhuuseläkkeen karttumisprosentti on 0,5 prosenttia. Siltä osin, kun maksunkorotuksista tuleva maksutulo alittaa vanhuuseläkemaksun, järjestelmä ottaa velkaa, josta maksetaan 1,57 prosentin reaalikorko. Tämä vastaa työeläkelaitosten pitkien korkosijoitusten tuotto-oletusta. Velkaa otetaan vuoteen 2039 asti. Vuodesta 2040 alkaen rahastoitava karttumisprosentti madalletaan 0,115 prosenttiin ja velkaa aletaan maksaa takaisin. Takaisinmaksun suuruus on 100 miljoonaa euroa vuosittain (vuoden 2025 hinnoin), kunnes velka on maksettu. Takaisinmaksun aikataulu on hitaampi kuin alkuperäisessä mallikuvauksessa siitä syystä, että näin valtion osuuden aikaurasta saadaan tasaisempi.

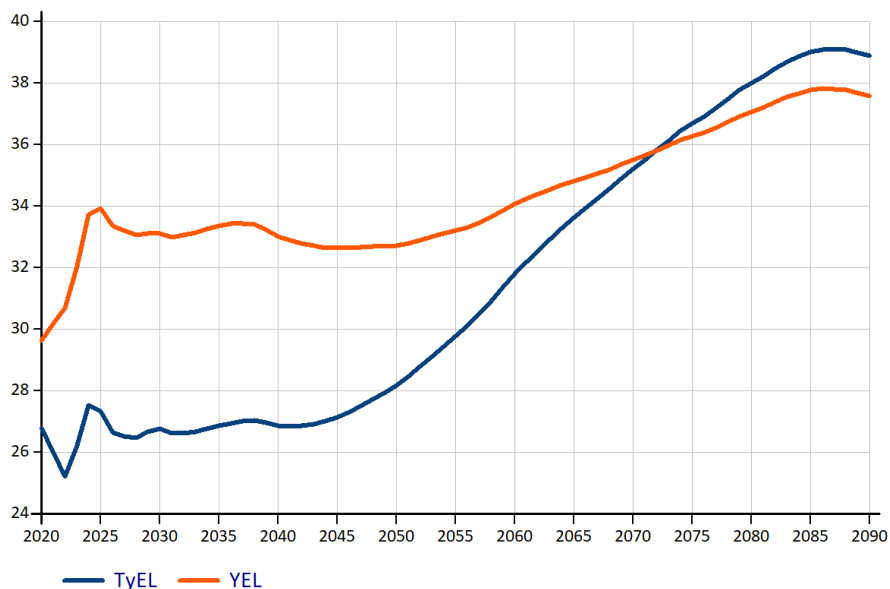
Vanhuuseläkevastuulle hyvitetään varojen sijoitustuotto vähennettynä velan korolla, eli aina vuoden lopussa tarkistetaan rahastoituja vanhuuseläkkeitä niin, että vastuun ja varojen määrä on sama. Hyvitys tehdään yhtä suurena suhteellisenä tarkistuksena kaikkiin rahastoituihin osiin. Tämä tarkoittaa, että rahastointi on maksuperusteista. Vakavaraisuuspääomaa ei muodostu YEL:n yhteyteen.

Valtion osuus on YEL-eläkemeno ja hoitokulut, josta vähennetään YEL-maksutulo ilman rahastoitavaa maksua sekä rahastoitu eläkemeno. Lisäksi valtion osuuteen sisällytetään velan lyhennykset.

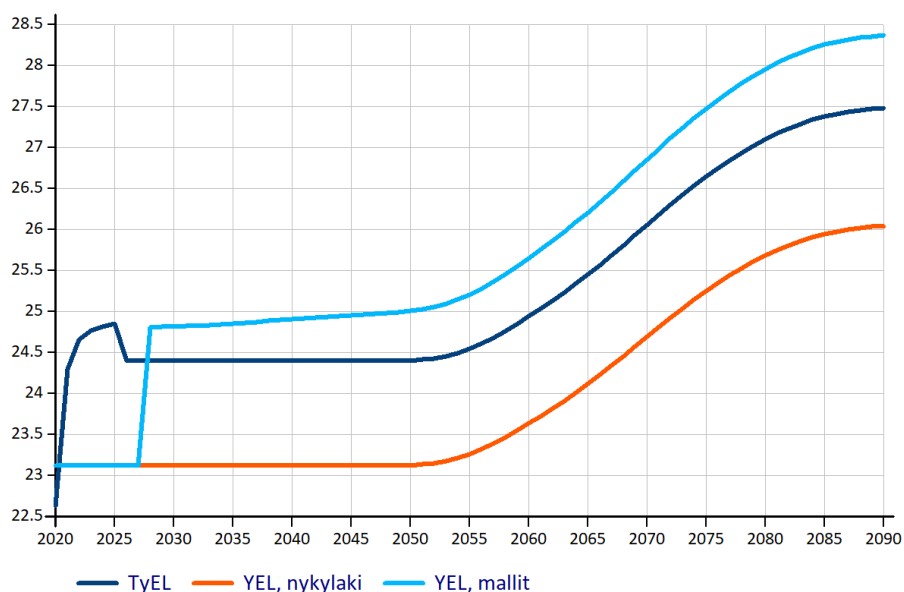
Tulokset

YEL-meno on useamman prosenttiyksikön TyEL-menoa suurempi työtulosumaan suhteutettuna (kuvio 1). YEL-maksu on nykyisin keskimäärin noin 23,1 prosenttia työtulosta. Malleissa 1 ja 2 YEL-maksu muuttuu samalla tavalla nouden 24,8 prosenttiyksikköön vuonna 2028 (kuvio 2).

Kuvio 1. Menot suhteessa työtulosummaan, prosenttia, TyEL ja YEL.

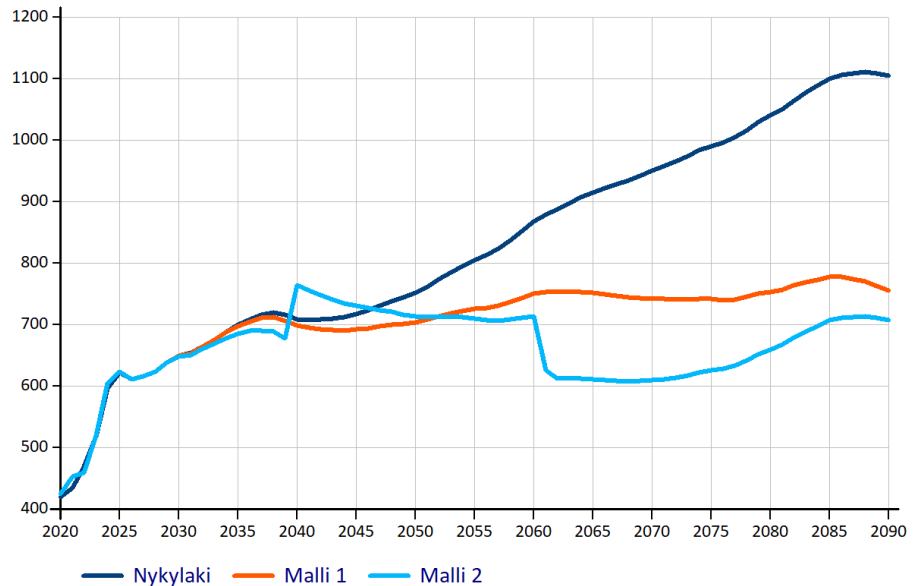

Kuvio 2. Eläkemaksut, prosenttia työtuloista, TyEL ja YEL.

YEL:n valtion osuus kasvaa nykylikilaskelmassa tasaisesti nykyisestä noin 600 miljoonasta eurosta 1100 miljoonaan euroon 2080-luvun loppuun mennessä (vuoden 2025 hintatasossa). Euromääräinen valtion osuuden kasvu johtuu pääosin euromääräisen eläkemenon kasvusta. Osin kysymys on kuitenkin myös siitä, että YEL:n maksuprosentti nousee vähemmän kuin YEL:n meno-prosentti (kuviot 1 ja 2).

Kuvio 3. YEL:n valtion osuus, miljoonaa euroa 2025 hinnoin.

Mallissa 1 valtion osuuden kasvu hidastuu selvästi 2030-luvulla ja se kasvaa vajaaseen 800 miljoonaan euroon 2080-luvun loppuun mennessä (kuvio 3). Valtion osuuden kasvun hidastuminen on seurausta rahastoinnista eli rahastoitujen vanhuuseläkkeiden purkautumisesta.

Mallissa 2 valtion osuus jää vuosina 2028–2039 nykylakilaskelmaa matalammaksi rahastoitujen vanhuuseläkkeiden purkautuessa. Vuonna 2040 velan takaisinmaksun aloitus kasvattaa valtionosuutta 100 miljoonalla eurolla. Velka on maksettu vuonna 2061, minkä jälkeen valtion osuus laskee takaisin noin 600 miljoonaan euroon ja nousee sen jälkeen noin 700 miljoonaan euroon.

Teknisistä syistä YEL:n valtion osuus poikkeaa malleissa hieman nykylakilaskelman mukaisesta kehityksestä jo vuosina 2020–2027.

Mallissa 1 YEL-varat alkavat tasaisesti kasvaa vuodesta 2028 alkaen (kuviot 4 ja 5). Vuoteen 2090 mennessä varat kasvavat noin yhden vuoden työtulosumman suuruiseksi, 8,5 miljardiin euroon vuoden 2025 hintatasossa. Vanhuuseläkevastuu kasvaa myös tasaisesti, mutta hitaammin kuin varat. Järjestelmän vakavaraisuusaste nousee vuoteen 2090 mennessä 146 prosenttiin.

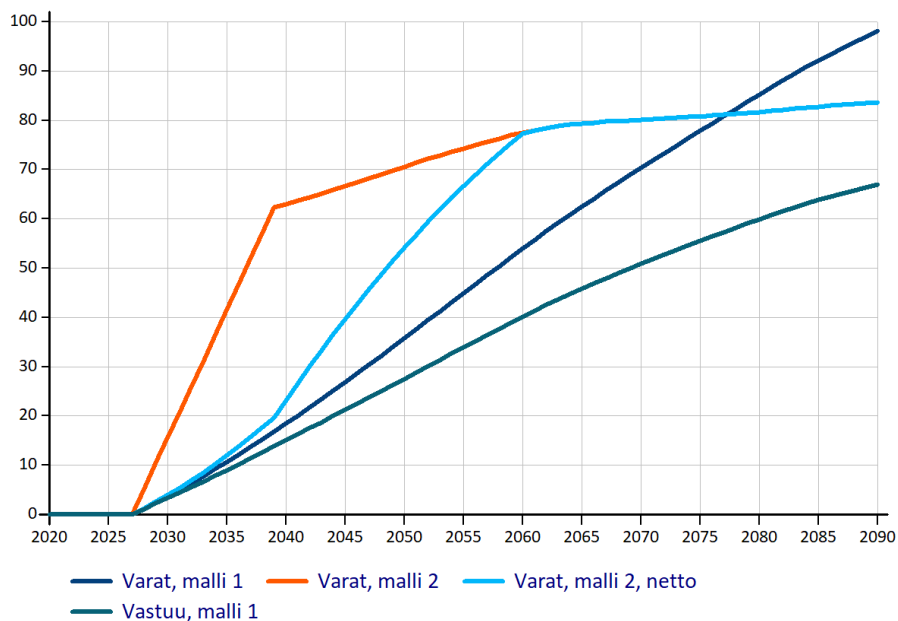
Mallissa 2 YEL-varat kasvavat 3,9 miljardiin euroon vuoden 2039 loppuun mennessä (vuoden 2025 hintatasossa). Nettovarat ovat tällöin 1,2 miljardia. Kun velka on maksettu vuonna 2060, ovat varat 5,7 miljardia, joka vastaa noin 77 prosenttia yhden vuoden työtulosummasta.

SU/Kaarlo Reipas ja Ismo Risku

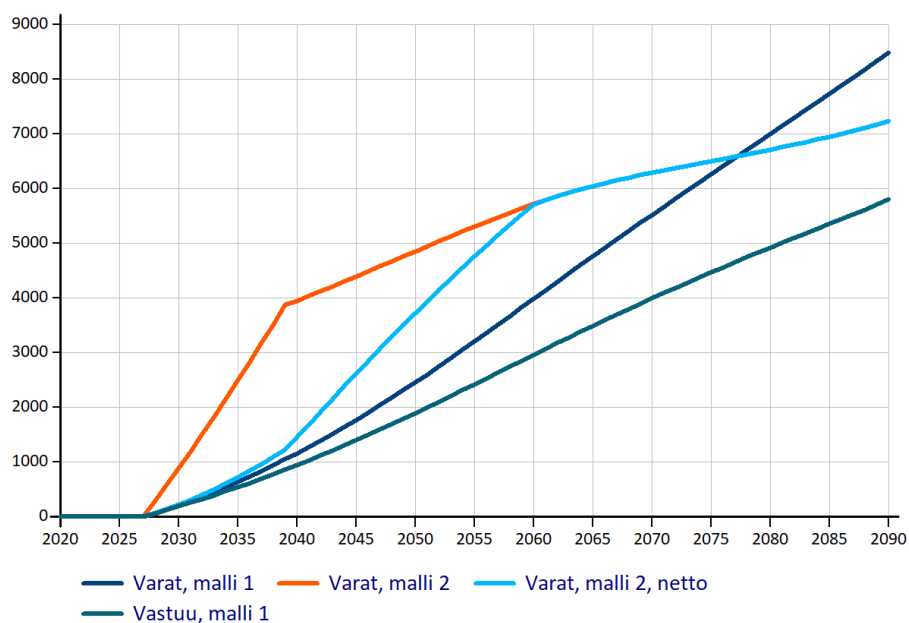
26.11.2025

Vuoden 2060 jälkeen varat kasvavat mallissa 2 huomattavasti hitaammin kuin mallissa 1. Tämä johtuu siitä, että rahastoeläkkeille hyvitetään koko saatu tuotto, jolloin rahaston purkautuminen on mallia 1 nopeampaa.

Kuvio 4. YEL-varat ja -vastuut, prosenttia YEL-työtulosummasta.

Kuvio 5. YEL-varat ja -vastuut, miljoonaa euroa vuoden 2025 hintatasossa.

SU/Kaarlo Reipas ja Ismo Risku

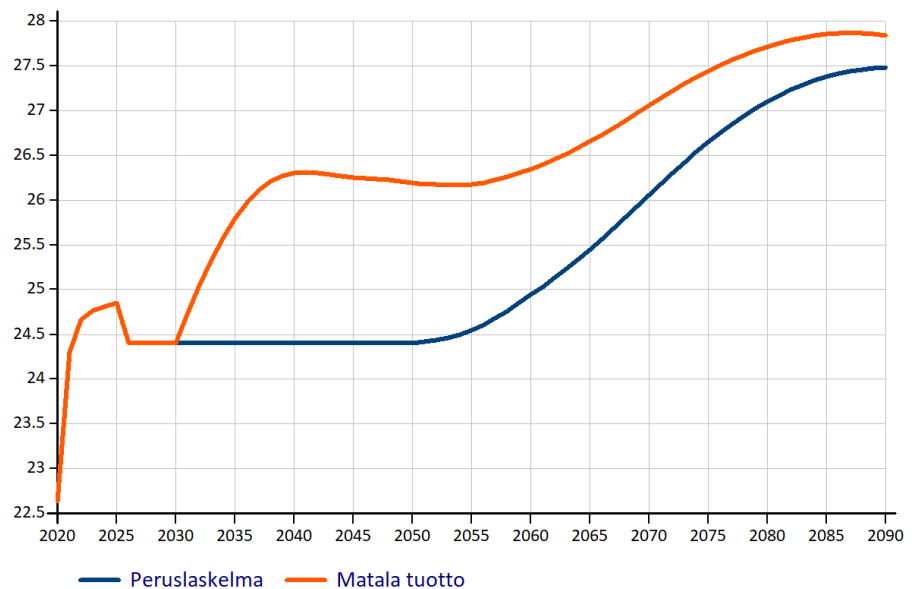
26.11.2025

Matalan tuoton herkkyystarkastelu

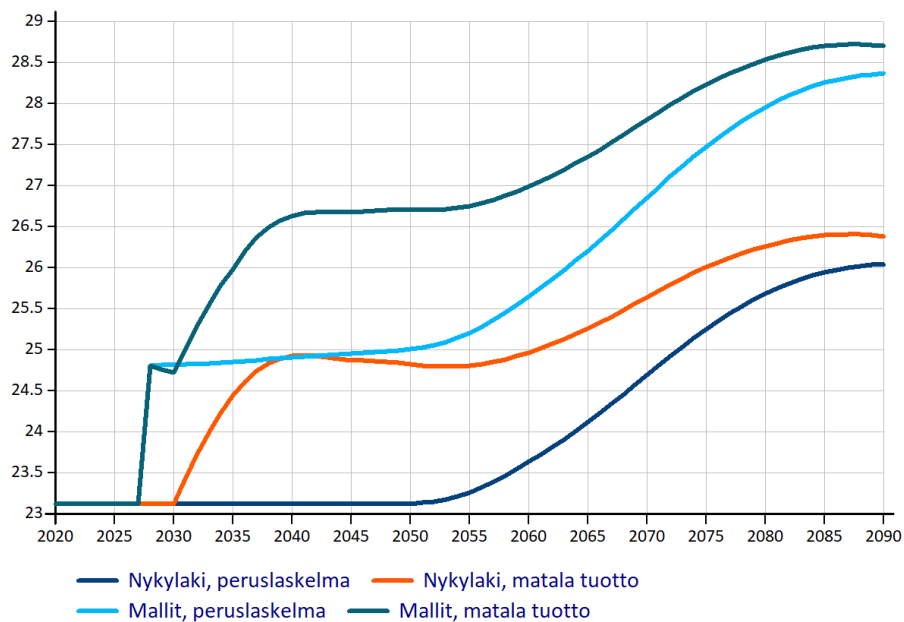
Tarkastellaan matalan tuoton skenaariota, jossa TyEL:n ja YEL:n varojen reaalituotto vuosina 2028–2034 on nolla prosenttia ja tämän jälkeen 3,5 prosenttia eli peruslaskelman mukainen tuotto. Matala tuotto johtaa TyEL-maksun verraten nopeaan nousuun, jonka seurauksena myös YEL-maksu nousee vastaavasti (kuviot 6 ja 7).

YEL-maksun nousun seurauksena valtion osuus pienenee. Mallit 1 ja 2 tuottavat jokseenkin samansuuruisen aleneman valtion osuuteen riippumatta nyt tutkituista tuottoskenaarioista (kuviot 8 ja 9).

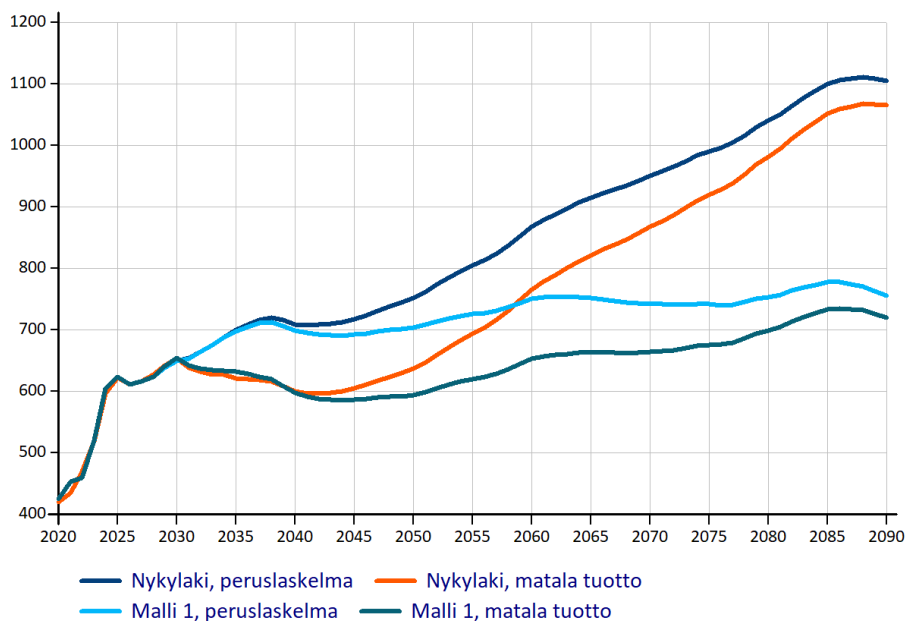
Kuvio 6. TyEL:n maksuprosentti peruslaskelmassa ja matalan tuoton laskelmassa

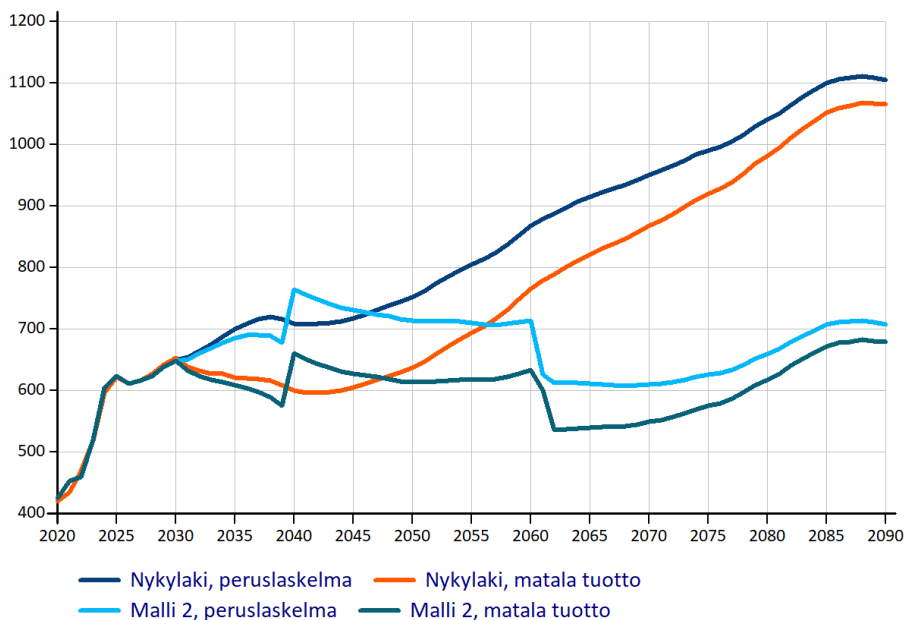
Kuvio 7. YEL:n maksuprosentit peruslaskelmassa ja matalan tuoton laskelmassa

Kuvio 8. YEL:n valtion osuus mallissa 1, peruslaskelma ja matala tuotto, miljoonaa euroa 2025 hinnoin.

Kuvio 9. YEL:n valtion osuus mallissa 2, peruslaskelma ja matala tuotto, miljoonaa euroa 2025 hinnoin.

Havaintoja malleista

YEL-eläkkeiden rahastoinnin avulla voidaan hidastaa valtion osuuden kasvua pitemmällä aikavälillä. Rahastoinnin aloittaminen edellyttää kuitenkin varoja. Varoja voidaan saada YEL-maksua tai valtion osuutta korottamalla.

Kun tarkastellaan YEL:n valtion osuutta, eläkevaroille saatavat korkeat tuotot muodostavat riskin. Korkeat TyEL-järjestelmän tuotot johtavat matalaan YEL-maksuun ja siten korkeaan YEL:n valtion osuuteen. Tältä riskiltä olisi mahdollisuus suojautua luomalla rahastointia YEL:n yhteyteen jopa velkarahalla. On tietysti oma kysymyksensä, kuinka järkevää valtionosuutta on tarkastella irrallaan valtion muista velvoitteista. Nähtävästi korkeat tuotot eivät ole valtion talouden kannalta kokonaisuudessaan negatiivinen ilmiö, jolta tulisi suojautua.

Muistion keskeiset tulokset eivät riipu siitä, olisiko rahastointi aktuaalisesti toteutettu erillisessä rahastossa tai työeläkelaitoksissa. Rahastoinnin määrä, rahastoille saatava tuotto ja rahastojen purkautuminen ovat ratkaisevia tekijöitä valtion osuuden kannalta.

Alkuperäisessä mallikuvauksessa velkarahoitus oli tehty TyEL-laitosten antaman takauksen turvin. Toisin kuin reaali maailmassa nyt tarkastelluissa laskelmissa tällä takauksella ei ole kuitenkaan mitään roolia.

SU/Kaarlo Reipas ja Ismo Risku

26.11.2025

Tarkasteltujen kaltaisissa rahastointimalleissa olisi tarpeen määrittää kustannusvastuiden ja sitä kautta viimekädessä riskien jako eri tahojen välillä selkeäksi. Yksi jakolinja kulkee valtion ja eläkelaitosten välillä: mitkä kustannukset sisältyvät valtion osuuteen ja mitkä kustannukset jäävät eläkelaitoksille? Toinen jakolinja kulkee eläkelaitosten sisällä TyEL:n ja YEL:n kustannusten välillä. Esimerkiksi TyEL-laitosten antama takaus YEL:n lainalle yhdistäisi TyEL- ja YEL-järjestelmien rahoitusta toisiinsa.

Nykyisessä lainsäädännössä on haasteensa. Kuitenkin kustannusten ja riskien jako on selkeä. Valtio on vastuussa siitä osasta YEL:n kustannuksista, joihin vuotuinen maksutulo ei riitä.